

Αθήνα, 15 Μαΐου 2025

Ερώτηση

Προς την Υπουργό Πολιτισμού

Θέμα: «Κήρυξη ως ιστορικού τόπου της περιοχής του Επταπυργίου (Γεντί Κουλέ), όπου εντοπίστηκαν ομαδικοί τάφοι εκτελεσθέντων του Εμφυλίου Πολέμου».

Πρόσφατα, κατά τη διάρκεια έργων ανάπλασης του Δήμου Νεάπολης-Συκεών στην περιοχή του Επταπυργίου (Γεντί Κουλέ) στη Θεσσαλονίκη, εντοπίστηκαν ομαδικοί τάφοι με 34 ανθρώπινους σκελετούς. Σύμφωνα με τα δεδομένα, πρόκειται για πολιτικούς κρατούμενους που εκτελέστηκαν κατά την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου (1946–1949), κατόπιν αποφάσεων εκτάκτων στρατοδικείων. Φέρεται μάλιστα στην περιοχή να έχουν γίνει, κατά την περίοδο εκείνη, περί τις 400 εκτελέσεις κρατουμένων οι οποίοι βρέθηκαν αντιμέτωποι με τη βία του μεταπολεμικού κράτους.

Η ηγεσία του Υπουργείου Πολιτισμού κατέστησε σαφές ότι δεν επιθυμεί να αναλάβει τον ρόλο που αναλογεί στο Υπουργείο καθώς, σύμφωνα με όσα δηλώνει, οι σοροί δεν συνιστούν «αρχαιολογικό εύρημα» δεδομένου ότι χρονολογούνται τον 20ό αιώνα. Η ίδια η στάση του Υπουργείου Πολιτισμού δημιουργεί ουσιώδη ερωτήματα για το πώς αντιλαμβάνεται τη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης και την προώθηση της ιστορικής έρευνας, και κατά πόσο δύναται να την υπηρετήσει αποκλείοντας ευαίσθητες πτυχές της νεώτερης και σύγχρονης ιστορίας και υπεραναδεικνύοντας άλλες όπως πχ. συμβαίνει με την αποκατάσταση του Βασιλικού Κτήματος Τατοΐου το οποίο χρηματοδοτείται, μάλιστα, από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Όπως εύλογα και ορθά επισημαίνει ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, σύμφωνα με τον ν. 4858/2021 (άρθρο 2, εδάφιο δδ), τον οποίο το Υπουργείο Πολιτισμού επικαλείται για να αποποιηθεί την ευθύνη ανάληψης πρωτοβουλιών, ως ιστορικοί

τόποι νοούνται «είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν τον χώρο εξαίρετων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους».

Επιπλέον, πέραν της θεσμικής αναγνώρισης του χώρου, τίθεται και το κρίσιμο ζήτημα της ταυτοποίησης των σορών, ώστε να αποδοθούν στους συγγενείς τους και να ταφούν προσηκόντως. Μέχρι στιγμής, η σχετική διαδικασία εξελίσσεται χωρίς την υποστήριξη του Υπουργείου, βασιζόμενη σε ενέργειες του Δήμου Νεάπολης-Συκεών.

Να σημειωθεί ότι στην Ισπανία όπου, από τις αρχές του 2000, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές ανασκαφές για την ανεύρεση και ταυτοποίηση θυμάτων του φρανκικού καθεστώτος και του ισπανικού εμφυλίου, έχει προωθηθεί και το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο μέσω του Νόμου για την Ιστορική Μνήμη (Ley de Memoria Histórica), το 2007, που αναγνώρισε τα θύματα του Φράνκο και παρείχε υποστήριξη για ανασκαφές και του Νόμου για τη Δημοκρατική Μνήμη [Ley de Memoria Democrática], το 2022 που απέδωσε στο κράτος την ευθύνη για την εύρεση ομαδικών τάφων και θεσμοθέτησε την ταυτοποίηση των θυμάτων ως κρατική υποχρέωση.

Επειδή στον συμβολικό και ιστορικό χώρο του Επταπυργίου, μετά τη μεταφορά των φυλακών και την κτηριακή αποκατάσταση, τα κελιά, οι χώροι απομόνωσης κλπ έχουν διατηρηθεί ύστερα και από σχετική γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου.

Επειδή η αναγνώριση του σύγχρονου παρελθόντος και ο σεβασμός στην ιστορική μνήμη ενδυναμώνουν τη δημοκρατία.

Επειδή οι αφανείς νεκροί έχουν δικαίωμα στην αναγνώριση και στη συμβολική αποκατάσταση.

Κατόπιν των ανωτέρω, ερωτάται η κα Υπουργός:

1. Θα οριοθετήσει την περιοχή των πρόσφατων ευρημάτων προκειμένου να την ανακηρύξει ιστορικό τόπο, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ν. 4858/2021;
2. Θα μεριμνήσει ώστε να συνεχιστούν οι έρευνες για την ανεύρεση άλλων σορών στην περιοχή του Επταπυργίου;

3. Σε ποιες ενέργειες σκοπεύει να προβεί προκειμένου να συνδράμει στη διαδικασία ταυτοποίησης των σορών και απόδοσής τους στους συγγενείς;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Χαρίτσης Αλέξανδρος (Αλέξης)

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

Αχτσιόγλου Ευτυχία (Έφη)

Ζεϊμπέκ Χουσεϊν

Ηλιόπουλος Αθανάσιος (Νάσος)

Πέρκα Θεοπίστη (Πέτη)

Τζανακόπουλος Δημήτριος

Τζούφη Μερόπη

Τσακαλώτος Ευκλείδης

Φερχάτ Οζγκιούρ

Φωτίου Θεανώ